

Motion till riksdagen 2007/08:N11

**av Per Bolund m.fl. (mp)
med anledning av prop. 2007/08:60**

Fjärrvärmelag m.m.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag om tredjepartstillträde i fjärrvärmenäten.
2. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag om ett system för statlig prisprövning av fjärrvärme.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att offentligt stöd till utbyggnad av fjärrvärmenät bör utredas.

Motivering

Fjärrvärmen är den dominerande uppvärmningsformen i tätorter i 85 % av kommunerna. Eftersom fjärrvärme är ett mycket effektivt system för att distribuera värme, och fjärrvärmen i övervägande och allt högre grad produceras utan fossila bränslen, är ökad fjärrvärmeanvändning en viktig pusselbit i omställningen av Sverige till minskad klimatpåverkan. Fjärrvärmenäten kan också med fördel användas för kraftvärmeproduktion, där både el och värme produceras i samma process, vilket ökar både miljöfördelarna och lönsamheten i produktionen. En ökad användning av fjärrvärme bör därför uppmuntras och stödjas.

För att fjärrvärmen ska kunna expandera måste dock priset sänkas. Genom att möjliggöra konkurrens i fjärrvärmenäten ger man kunderna möjlighet att jämföra priser och köpa från den leverantör som erbjuder lägst pris och bästa tjänst. Ett problem på många orter är att fjärrvärmeföretaget idag har en monopolsituation som det utnyttjar till att genomföra stora prishöjningar. Generellt sett har de kommunala ägarna ett lägre fjärrvärmepris, medan de som höjt sina priser mest sedan år 2000 är Fortum, Rindi Energi och Vattenfall. Den kraftiga prisstegring som har varit riskerar att hejda övergången till fjärrvärme och att det till och med byggs upp nya, separata fjärrvärmeledning

Fel! Okänt namn på

vid sidan av befintliga nät. De höga priserna har ibland lett till att hushåll och bostadsrättsföreningar som har varit anslutna till fjärrvärme går över till annan värme, som bergvärme. Detta leder till onödig elförbrukning just när elanvändningen är som störst. Detta ger inte ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser och ökar miljöbelastningen i onödan. Ur såväl samhälls- som konsumentsynpunkt finns alltså starka skäl att så snabbt som möjligt ge tillträde till fjärrvärmenäten för flera värmeleverantörer. Samtidigt som värmepriset kan sänkas genom att konkurrens möjliggörs i fjärrvärmenäten behöver dock åtgärder vidtas för att förhindra att nätägaren istället höjer de fasta nätavgifterna. Efter avregleringen av elmarknaden blev en tydlig konsekvens att nätägaren istället för att ta ut höga energipriser växlade över till att höja de fasta nätavgifterna kraftigt. En liknande händelseutveckling måste motverkas inom fjärrvärmesektorn.

Ett ytterligare steg i samma riktning skulle vara att skilja nätägandet från värmeproduktionen. I den europeiska energidebatten framhålls ofta vikten av ”unbundling”. Regeringens förslag för tredjepartstillträde bör inkludera förslag till ”unbundling” i ett nästa steg. Genom att möjliggöra tredjepartstillträde i fjärrvärmenäten får man även andra positiva effekter såsom minskad miljöpåverkan och ökat tillvaratagnade av spillvärme. Naturskyddsföreningen har nyligen tagit fram kriterier för miljömärkning av fjärrvärme, och genom att tillåta flera olika leverantörer i samma nät får kunden möjlighet att välja miljömärkt fjärrvärme framför mindre miljövänlig värmeproduktion. I kriterierna för Bra miljöval-värme ställs miljö- och klimatkrav inte bara på bränslet utan även på andra delar av produktionen, som transporter och hjälpenergi i anläggningen. Värmemärkningen lägger också stor vikt vid att det ska gå att spåra bränslet tillbaka till ursprunget och att det hämtas från ett hållbart jord- och skogsbruk. Även spillvärme kan miljömärkas om den klarar vissa krav. Enbart med möjlighet att välja mellan flera leverantörer i sitt fjärrvärmenät får kunderna möjlighet att genom aktiva val minska den miljöbelastning som uppstår vid produktionen av den värme man förbrukar. En annan positiv effekt av ökat tillträde till fjärrvärmenäten är att spillvärme som idag kan ha svårt att få tillgång till marknaden får en större möjlighet att nå ut till konsumenterna. På så sätt kan spillvärme som idag slösas bort genom att släppas ut i luft eller vatten användas till att värma upp bostäder och lokaler. Detta minskar behovet av energiråvara till uppvärmning och denna kan istället användas till t.ex. förnybara drivmedel. Genom att ta till vara mer återvunnen energi kan utsläppen av koldioxid minskas med 2–5 miljoner ton per år.

Med tanke på de många positiva effekter som ökat tillträde till fjärrvärmenäten och därmed förbättrad konkurrens kan ge är det beklagligt att regeringen inte tar större steg för att öppna fjärrvärmemarknaden i propositionen. Det finns en mycket stor risk att den nya fjärrvärmelagen försenar införandet av verklig konkurrens på fjärrvärmemarknaden. Energimyndigheten och Konkurrensverket bedömer i sitt remissvar till Fjärrvärmeutredningen att det kan ta upp till fem år innan en ny reglering kan införas. Regeringen kan inte tillåtas dra ut på arbetet med att ta fram förslag på tredjepartstillträde i fjärrvärmenäten, utan måste snarast möjligt återkomma till riksdagen med en ny

proposition som förbättrar konkurrensen betydligt mer än den nu föreslagna lagstiftningen.

Det system för medling i en fjärrvärmenämnd som regeringen föreslår är mycket bristfälligt. Detta påpekas också av ett antal remissinstanser. Det största problemet är att fjärrvärmekunden och värmebolaget har helt olika förutsättningar att föra sin talan och därmed få rätt vid en medling. Dessutom saknas fullständigt sanktionsmöjligheter för fjärrvärmebolag som inte tar hänsyn till fjärrvärmenämndens åsikter. Därmed är risken stor att medlingen blir ett helt tandlöst instrument. Rätten för kunden att säga upp avtalet är av begränsat värde för hushåll som t.ex. dragit på sig stora kostnader för anslutning till fjärrvärmenätet eller har stora kostnader för investeringar i annat värmesystem. För att åstadkomma en riktig kontroll över de skenande fjärrvärmepriserna bör regeringen istället snarast ta fram ett förslag om ett system för statlig prisprövning av fjärrvärme och återkomma till riksdagen med detta. Såväl branschföreningen Svensk Fjärrvärme som kundorganisationer förespråkar prisprövning snarare än medling. Det är därför oförståeligt att regeringen inte lyssnar på marknaden och slopar förslaget om medling i fjärrvärmenämnd och istället inför en prisprövningsmekanism. Detta skulle kunna genomföras genom att Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen ges i uppdrag att följa prisutvecklingen på fjärrvärme och inom myndigheten införa ett system för prisprövning. Energimyndigheten har en helt annan styrka än enskilda fjärrvärmekunder att sätta press på fjärrvärmemarknaden, och ett sådant system kan därmed få betydligt större effekt på prissättningen av fjärrvärme i Sverige. En prisprövning skulle även kunna hantera problemet med ansvarsfördelning och intäkter mellan basvärmeleverantörer och toppvärmeleverantörer i ett nät.

Eftersom ökad konkurrens kan förväntas leda till sänkta priser på fjärrvärme finns en risk att det blir mindre lönsamt att bygga ut fjärrvärmenäten. Även en framtida energieffektivisering i byggnader kan minska lönsamheten i fortsatt utbyggnad av fjärrvärmenäten. På grund av de stora miljöfördelarna med fjärrvärme skulle en lägre utbyggnadstakt vara mycket olycklig. Vår ambition måste tvärtom vara att kraftigt öka utbyggnadstakten av fjärrvärmenäten så att betydligt fler hushåll och arbetsplatser kan anslutas. För att garantera en sådan utveckling bör någon form av statligt stöd till utbyggnad av fjärrvärmenät införas. Detta kan ske antingen i form av ett klimatinvesteringsprogram eller i form av ett särskilt stöd just till fjärrvärmesektorn. Konkurrensverket har ifrågasatt det lämpliga i att subventionera monopolverksamhet. Det är en viktig synpunkt. Men det är en synpunkt som till stor del skulle falla som argument om tredjepartstillträde kunde lösas på ett bra sätt. Fjärrvärmenäten skulle då hanteras som lokala infrastrukturer, och stödformer skulle då rimligen inte stöta på problem från EU. Stödformen skulle då kunna utformas så att stödet verkligen stimulerar en miljömässigt motiverad utbyggnad och inte ha som syfte att öka nätägarens vinster. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag om hur ett sådant stödsystem skulle kunna utformas.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 6 mars 2008

Per Bolund (mp)

Mikaela Valtersson (mp)

Jan Lindholm (mp)